

РІШЕННЯ У КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ

Відповідно до ч. 3 ст. 400¹⁴ КПК України 1960 р. перегляд виправдувального вироку, ухвали чи постанови про закриття справи, інших судових рішень з метою погіршити становище засудженого на підставі, передбаченій п. 1 ч. 1 ст. 400¹² цього Кодексу, допускається лише протягом установлених законом строків давності притягнення до кримінальної відповідальності, але не пізніше одного року з дня постановлення такого судового рішення

ПОСТАНОВА

Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України
від 18 жовтня 2012 р.

(в и т я з)

Апеляційний суд Луганської області вироком від 14 вересня 2010 р. виправдав Н. за ч. 2 ст. 368 КК за відсутністю події злочину.

Н. обвинувачувалася у тому, що вона, обіймаючи посаду голови міського суду, у зв'язку з розглядом справи щодо С., який обвинувачувався у вчиненні злочинів, відповідальність за які передбачена ч. 2 ст. 368 і ч. 2 ст. 190 КК,

з кінця липня по кінець вересня 2006 р. вимагала у подружжя С. 9 тис. доларів США хабара. Цю суму останні мали передати через адвоката К. за призначення С. більш м'якого покарання. 9 жовтня 2006 р. Н. одержала від них у приміщенні суду частину обумовленої суми у розмірі 8 тис. доларів США (40 тис. 400 грн) хабара.

Суд першої інстанції дійшов висновку, що у справі немає даних про вимагання та одержання Н. хабара, і відповідно до положень п. 1 ч. 1 ст. 6 КПК 1960 р. виправдав її за ч. 2 ст. 368 КК за відсутністю події злочину.

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ ухвалою від 16 червня 2011 р. касаційну скаргу прокурора про скасування вироку залишив без задоволення, а виправдувальний вирок щодо Н. — без змін.

У заяві про перегляд судового рішення Верховним Судом України перший заступник Генерального прокурора України порушив питання про скасування ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 16 червня 2011 р. і направлення її на новий касаційний розгляд. Він стверджував, що суд касаційної інстанції безпідставно погодився з рішенням апеляційного суду про відсутність події злочину та про виправдання Н., а отже, допустив неоднакове застосування одних і тих самих норм кримінального закону щодо подібних суспільно небезпечних діянь, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень.

На обґрунтування неоднаковості у правозастосуванні касаційного суду прокурор надав ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 26 травня 2011 р. та 12 червня 2012 р., якими суд касаційної інстанції погодився, відповідно: з вироком Ленінського районного суду м. Запоріжжя від 7 грудня 2009 р. та ухвалою Апеляційного суду Запорізької області від 2 червня 2010 р.; з вироком Суворовського районного суду м. Херсона від 2 серпня 2011 р. та ухвалою Апеляційного суду Херсонської області від 4 жовтня 2011 р. про засудження Д. за ч. 2 ст. 368 КК і Р. за ч. 1 ст. 368 КК.

У цих справах і Д., і Р. були визнані винними в одержанні хабарів, учинених за обставин, подібних до обставин діяння, яке органи досудового слідства інкримінували Н.

На думку прокурора, подібність фактичних обставин суспільно небезпечних діянь, учинених Д. і Р., із фактичними обставинами, які ставилися у провину Н., вказували на неоднакове застосування норм матеріального закону щодо виправданості.

Судова палата у кримінальних справах Верховного Суду України заслухала суддю-доповідача, пояснення прокурора про необхідність задоволення заяви, перевірила матеріали кри-

мінальної справи та матеріали, додані до заяви, обговорила доводи, зазначені у заяві, та встановила таке.

Згідно зі ст. 400¹¹ КПК 1960 р. Верховний Суд України переглядає судові рішення у кримінальних справах виключно з підстав і в порядку, встановлених цим Кодексом.

У ст. 400¹² КПК 1960 р. передбачено підстави для перегляду судових рішень Верховним Судом України. Відповідно до п. 1 ч. 1 цієї статті Верховний Суд України з'ясовує питання про однаковість застосування одних і тих самих норм кримінального закону щодо подібних суспільно небезпечних діянь в аспекті (значенні) правової позиції суду касаційної інстанції, висловленої ним у своєму рішенні.

Це законодавче положення не виключає того, що предметом перегляду Верховного Суду України за юридично формальною ознакою може бути правова позиція суду касаційної інстанції, виражена як щодо обвинувального, так і виправдувального вироків, а також і щодо судових рішень про закриття кримінальної справи.

У ч. 1 ст. 400¹⁴ КПК 1960 р. визначено звичайні (загальні) строки подання заяви про перегляд судових рішень із підстави, передбаченої п. 1 ч. 1 ст. 400¹² цього Кодексу. Ці строки, встановлені законом, за функціональним призначенням є процесуально-правовими і можуть бути відновлені судом. Вони позначають період у часі — три місяці — і вказівку на подію (момент), із якої починається перебіг цього часу, — день ухвалення оспореного або порівнюваного судових рішень, протягом якого учасники процесу (заінтересовані особи) вправі подати заяву про перегляд судового рішення.

У ч. 3 цієї статті Кодексу містяться обмеження щодо підстави та загальних строків перегляду судових рішень. Ці обмеження стосуються можливості перегляду виправдувального вироку, ухвали чи постанови про закриття справи, іншого судового рішення, яке поліпшує становище особи, упродовж установлених законом строків давності притягнення до кримінальної відповідальності, але не пізніше одного року з дня постановлення такого судового рішення.

Виходячи із положень цієї норми, подання заяви про перегляд зазначених судових рішень, допуск до провадження та її розгляд Верховним Судом України ставиться у залежність не від події, з якою пов'язується перегляд судових рішень на загальних підставах (п. 1 ч. 1 ст. 400¹² КПК), а від конкретного виду рішень судів пер-

шої інстанції, щодо якого ухвалювалось рішення касаційної інстанції, або від рішення суду касаційної інстанції, яким було поліпшено становище особи.

Для перегляду судових рішень, перелік і вид яких міститься у ч. 3 ст. 400¹⁴ цього Кодексу, визначальним є дотримання матеріально-правових строків — строків давності притягнення до кримінальної відповідальності. В органічному, нерозривному взаємозв'язку із цими строками перебуває річний строк, який визначає граничну межу дії строків давності, за якою перегляд судових рішень не допускається.

Строки давності встановлюються законом про кримінальну відповідальність (статті 49, 106 КК) і не можуть бути відновлені судом (погашувальні строки).

Обмеження щодо перегляду Верховним Судом України виправдувального вироку, ухвали чи постанови про закриття справи, інших судових рішень із метою погіршити становище засудженого на підставі, передбаченій п. 1 ч. 1 ст. 400¹² КПК 1960 р., є однією з істотних процесуальних гарантій для осіб, щодо яких ухвалені такі судові рішення; вони спрямовані на забезпечення дії принципу правової визначеності, відповідно до якого реалізація прав людини неможлива без суворого дотримання встановлених законом строків проведення відповідної процесуальної дії.

Виправдувальний вирок щодо Н., із яким погодився суд касаційної інстанції, постановлений апеляційним судом 14 вересня 2010 р.

Заяву про перегляд ухвали касаційного суду від 16 червня 2011 р. прокурор подав 18 липня 2012 р.

Хоча прокурор у заяві й порушив питання про перегляд рішення суду касаційної інстанції, але фактично ініціював перегляд вироку апеляційного суду з метою погіршення становища виправданної особи. Заява подана після спливу одного року, протягом якого закон дозволяє перегляд саме таких рішень, і, відповідно, не допускає після його закінчення.

Зазначені обставини вказують на існування процесуальних заборон, які унеможливають перегляд справи Верховним Судом Украї-

ни, і є підставами для відмови у задоволенні заяви прокурора.

У матеріалах справи про перегляд судових рішень наявні клопотання прокурора від 7 серпня 2012 р. про поновлення строку подання заяви про перегляд оспореного судового рішення та ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 15 серпня 2012 р.

Обґрунтуванням для поновлення строку перегляду оспореного рішення було названо час ухвалення рішення суду касаційної інстанції у справі щодо Р. — 12 червня 2012 р., — що, на думку прокурора, свідчить про поважність причин його пропуску. Із цим твердженням погодився суд касаційної інстанції, який у мотивувальній частині ухвали навів мотиви свого рішення про задоволення цього клопотання, а також допустив справу до провадження Верховного Суду України. Інших обґрунтування чи рішення в ухвалі не зазначено.

При цьому час ухвалення рішення суду касаційної інстанції у справі щодо Р. при зіставленні з датою подання заяви прокурором про перегляд рішення (18 липня 2012 р.) дає підстави вважати, що заява прокурора була подана в межах тримісячного строку, передбаченого ч. 1 ст. 400¹⁴ КПК 1960 р., і тому не було необхідності подавати клопотання про поновлення цього строку.

Аналізовані клопотання прокурора та ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ щодо питання про поновлення строків за своїм змістом та правовим значенням не містять положень, які б впливали на підставність рішення Верховного Суду України про відмову в задоволенні заяви прокурора.

Керуючись статтями 400¹⁴, 400²⁰, 400²¹, 400²³ КПК 1960 р., Судова палата у кримінальних справах Верховного Суду України відмовила у задоволенні заяви першого заступника Генерального прокурора України про перегляд ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 16 червня 2011 р.